

Adroddiad i'r:	Cyngor Sir
Dyddiad y Cyfarfod:	10 Medi 2019
Aelod / Swyddog Arweiniol:	Cadeirydd, Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol
Awdur yr Adroddiad:	Gary Williams, Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol, AD a Democrataidd
Teitl:	Adroddiad Blynyddol y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol

1. **Am beth mae'r adroddiad yn sôn?**

Mae'r adroddiad hwn ar waith y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol (y Pwyllgor) ar gyfer Blwyddyn y Cyngor 2018/19

2. **Beth yw'r rheswm dros lunio'r adroddiad hwn?**

I hysbysu'r holl Aelodau am waith y Pwyllgor.

3. **Beth yw'r Argymhellion?**

3.1 Bod yr Aelodau yn nodi cynnwys yr adroddiad.

3.2 Bod y Pwyllgor yn cael ei ailenwi'n Bwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio.

4. **Manylion yr adroddiad**

4.1 Yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 mae gofyniad statudol ar y Cyngor i fod â Phwyllgor Archwilio. Y Pwyllgor yw pwyllgor dynodedig y Cyngor at y diben hwn. Rôl statudol y Pwyllgor Archwilio yw i adolygu a chraffu ar faterion ariannol yr Awdurdod, rhoi adroddiadau ac argymhellion ynghylch materion ariannol yr Awdurdod, adolygu ac asesu trefniannau rheoli risg, rheolaeth fewnol a llywodraethu corfforaethol yr Awdurdod, a darparu adroddiadau ac argymhellion i'r awdurdod ar addasrwydd ac effeithiolrwydd y trefniannau hynny. Mae'n ofynnol i'r Pwyllgor oruchwylio trefniannau archwilio mewnol ac allanol yr Awdurdod, ac adolygu datganiadau ariannol a baratoir gan yr Awdurdod. Y Pwyllgor hefyd yw'r corff sy'n gyfrifol am gadw'r Cyfansoddiad dan arolwg.

4.2 Mae Cyfansoddiad y Cyngor yn gofyn fod aelodaeth y Pwyllgor wedi ei ffurfio o chwe Aelod Etholedig ar sail wleidyddol gytbwys. Nid oes gofyniad statudol i'r Pwyllgor fod yn wleidyddol gytbwys. Mae gofyniad statudol i gael o leiaf un aelod lleyg annibynnol o'r Pwyllgor a'r aelod lleyg presennol yw Mr. Paul Whitham.

4.3 Mynychir pob cyfarfod Pwyllgor gan Swyddog Adran 151, Swyddog Monitro a Pennaeth Archwilio Mewnol y Cyngor neu gynrychiolwyr ar eu cyfer. Yn ychwanegol at hynny, mynychir pob cyfarfod gan swyddogion o Swyddfa Archwilio Cymru.

- 4.4 Yn ystod y cyfnod sydd dan sylw yn yr adroddiad hwn, mae'r Pwyllgor wedi derbyn nifer o adroddiadau blynyddol mewnol ar faterion yn ymwneud â llywodraethu. Mae'r rhain yn cynnwys:
- 4.4.1 Adroddiad Datganiad Llywodraethu Blynyddol – mae'r adroddiad hwn yn darparu adroddiad hunanasesu ar lywodraethu a threfniannau gwelliant y Cyngor ar gyfer 2017-18, sydd yn cynnwys 'datganiad llywodraethu blynyddol' y Cyngor. Nid oedd unrhyw broblemau llywodraethu sylweddol i adrodd arnynt eleni. Cynhwyswyd unrhyw faterion o lai o bwys yn y Cynllun Gweithredu ar gyfer Gwelliant Llywodraethu a gaiff ei fonitro gan y Pwyllgor.
- 4.4.2 Adroddiad Blynyddol Iechyd a Diogelwch Corfforaethol – dyma adroddiad gan y Swyddog Iechyd a Diogelwch Corfforaethol er mwyn darparu sicrwydd i'r Pwyllgor fod damwinau a digewyddiadau yn cael eu hadrodd yn ôl a'u monitro; y cynllunnir gweithgaredd yn unol â gwybodaeth a ddarperir gan ddadansoddiad o'r bylchau a'r peryglon gwasanaeth; ac y darperir hyfforddiant yn ôl yr angen. Mae'r asesiadau cyffredinol o ddull Cyngor Sir Ddinbych o weithredu systemau Iechyd a Diogelwch ac o'r modd y mae cyflogaeth yn ymwneud ag Iechyd a Diogelwch ill dau yn cyrraedd yswiriant canolog (melyn) Golyga hyn fod systemau rheoli Iechyd a Diogelwch ar y cyfan yn cael eu datblygu a'u cofnodi. Ar y cyfan, nodir a rheolir peryglon sylweddol er mwyn lleihau risg. Ar y cyfan, mae gweithwyr yn cymryd rhan yn y gwaith o ddatblygu a defnyddio systemau rheoli Iechyd a Diogelwch.
- 4.4.3 Adroddiad yr Uwch-berchennog Risg Gwybodaeth – Mae gan yr Uwch-Berchennog Risg Gwybodaeth gyfrifoldeb penodol i sicrhau y rheolir gwybodaeth a ddelir gan y Cyngor yn ddiogel, yn effeithiol, ac yn unol â deddfwriaeth. Mae'r adroddiad hwn yn darparu Aelodau â gwybodaeth o ran unrhyw achos o dorri gofynion diogelu data a allai fod wedi digwydd ac a oes unrhyw fater neu duedd sy'n gofyn am gamau gweithredu pellach. Mae'r adroddiad yn nodi'r data ystadegol sy'n ymwneud â cheisiadau am wybodaeth o dan y ddeddf Rhyddid Gwybodaeth a nifer y cwynion a wnaed i Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth. Ni chafwyd achos sylweddol o dorri rheolau data yn ystod y cyfnod adrodd. Cafwyd dau achos bychan o dorri rheolau data a oedd yn ymwneud â chyfeiriad anghywir ar ohebiaeth. Ymchwiliwyd i'r ddau achos, ond ni ystyriwyd yr un o'r ddau yn ddigon difrifol i'w hadrodd wrth Swyddfa'r Comisiynydd Gwybodaeth.
- 4.4.4 Adroddiad Blynyddol Rhannu Pryderon – mae Polisi Rhannu Pryderon y Cyngor yn gofyn fod adroddiad blynyddol yn cael ei ddarparu i'r Cyngor ar niferoedd a chanlyniadau pryderon a godwyd o dan y polisi, gan adrodd ar unrhyw dueddiadau neu faterion sydd yn golygu bod angen cymryd camau pellach. Lleisiwyd dau bryder o dan y polisi yn ystod y cyfnod adrodd a oedd yn deillio o feysydd gwahanol ac yn wahanol o ran eu natur. Nid oedd yn ymddangos bod cysylltiad rhwng y pryderon hyn nac unrhyw thema sylfaenol yr oedd rhaid mynd i'r afael â hi.
- 4.5 Mae'r Pwyllgor hefyd yn cynnwys nifer o adroddiadau blynyddol yn ymwneud â materion ariannol. Mae'r rhain yn cynnwys:
- 4.5.1 Datganiad Cyfrifon – Yn flynyddol, mae gofyn i'r Pwyllgor gymeradwyo Datganiadau Cyfrifon y Cyngor fel y gall Cadeirydd y Pwyllgor a'r Swyddog

Adran 151 eu llofnodi a'u cadarnhau. Mae'r cyfrifon yn cynnwys toreth o wybodaeth, ac felly cyflwynir drafft i'r Pwyllgor mewn cyfarfod cyn toriad yr haf, gan gyflwyno'r datganiad cyfrifon terfynol i'w gymeradwyo ym mis Medi bob blwyddyn er mwyn sicrhau cyfle digonol i'r Pwyllgor archwilio a chraffu ar y ddogfennaeth. Cymeradwywyd y cyfrifon.

4.5.2 Rheoli Trysorlys – Mae'r Pwyllgor yn derbyn dau adroddiad ar swyddogaethau rheoli trysorlys y Cyngor yn flynyddol. Mae'r adroddiadau yn cyflwyno manylion am gyllid cyfalaf, benthyca, ad-drefnu dyledion a thrafodion buddsoddi yn ystod y cyfnod adrodd. Mae'r adroddiadau hefyd yn delio â goblygiadau risg penderfyniadau a thrafodion y trysorlys, ac yn nodi cydymffurfiaeth â therfynau'r trysorlys a Dangosyddion Darbodus. Mae'r Pwyllgor yn adolygu'r Strategaeth Rheoli Trysorlys Blynyddol cyn iddo gael ei gymeradwyo gan y Cyngor.

4.6 Mae'r Pwyllgor hefyd yn derbyn Adroddiadau Rheoleiddio Allanol. Yn ystod y cyfnod adrodd hwn, mae'r Pwyllgor wedi derbyn yr adroddiadau canlynol:

4.6.1 Adroddiad Gwella Blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru – cyflwynwyd yr adroddiad hwn i'r Pwyllgor a'r Cyngor Llawn ac mae'n grynodedd o waith archwilio gan Swyddfa Archwilio Cymru, gan gynnwys astudiaethau ar Graffu, Adolygiad Safbwynt Defnyddwyr Gwasanaeth yn ymwneud â Thai ac Arolygiad Estyn. Mae'r adroddiad ar y cyfan yn gadarnhaol ynghylch y Cyngor ac nid yw'n cynnwys unrhyw argymhellion sylweddol ar gyfer newid. Cyflwynwyd chwech 'cynnig ar gyfer gwelliant' i'r Cyngor ynghyd â'r gweithredoedd ynghlwm â phob un ohonynt.

4.6.2 Llythyr Archwilio Blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru - derbyniodd y Pwyllgor llythyr archwilio blynyddol Swyddfa Archwilio Cymru. Prif negeseuon y llythyr hwn oedd bod Cyngor Sir Ddinbych wedi cydymffurfio â'i gyfrifoldebau yn ymwneud ag adrodd ariannol a defnydd adnoddau, bod Swyddfa Archwilio Cymru yn fodlon bod gan y Cyngor drefniadau priodol mewn lle i sicrhau economi, effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd o ran ei ddefnydd o adnoddau ac nad oedd ei waith hyd yma ar ardystio hawliadau grantiau a ffurflenni wedi nodi problemau sylweddol a fyddai'n effeithio ar gyfrifon 2018-19 neu'r systemau ariannol allweddol.

Mae'r Pwyllgor hefyd yn derbyn adroddiadau ar raglen waith Swyddfa Archwilio Cymru.

4.6.3 Trosolwg a Chraffu – Addas ar gyfer y Dyfodol – derbyniodd y Pwyllgor adroddiad ar drefniadau Craffu'r Cyngor fel rhan o astudiaeth genedlaethol. Daeth yr adroddiad hwn i'r casgliad bod swyddogaeth trosolwg a chraffu'r Cyngor yn ymateb yn dda i heriau presennol, fodd bynnag gallai gallu cyfyngedig i gefnogi craffu atal cynnydd yn y dyfodol ac mae cwmplas i aelodau Cabinet gyfrannu 'n fwy gweithredol at drafodaethau craffu.

4.6.4 Defnydd Data Llywodraeth Leol – derbyniodd y Pwyllgor adroddiad ar ddefnydd data gan y Cyngor fel rhan o astudiaeth genedlaethol. Yn ôl yr adroddiad, mae gan y Cyngor y sylfeini mewn lle i wneud defnydd gwell o ddata ond rhaid gwella sut y mae data yn cael ei ddadansoddi a'i gyflwyno i'r

rhai sy'n gwneud penderfyniadau. Awgrymodd yr adroddiad – byddai datblygu dull mwy unedig a chorfforaethol o ddefnyddio data o gymorth i ymestyn manteision y penderfyniadau dan arweiniad data i bob maes gwasanaeth. Byddai diweddarau protocolau rhannu data a'u cyfathrebu o gymorth i sicrhau bod rheolwyr yn gwybod pryd a beth maent yn cael ei rannu, sydd o gymorth i osgoi lefelau anghymesur o risg wrth rannu data. Bydd mapio staff sy'n gweithio i ddadansoddi a rheoli data er mwyn adeiladu a datblygu capasiti defnydd data a datblygu ei gapasiti o ran dadansoddi data o fewn adnoddau presennol, o gymorth i'r Cyngor sefydlu'r arfer o wneud penderfyniadau yn seiliedig ar ddata a chreu mewnwelediad gwell i alw cwsmeriaid am wasanaethau.

4.7 Mae'r Pwyllgor hefyd yn derbyn adroddiadau rheolaidd gan y Prif Archwilydd Mewnol ar y cynnydd a wneir ar gyflawni gofynion y Cynllun Archwilio Mewnol a gymeradwyir gan y Pwyllgor. Mae aelodau'r Pwyllgor hefyd yn derbyn copïau o adroddiadau archwilio mewnol. Caiff yr adroddiadau hynny sydd ag yswiriant "isel" eu hystyried pan fydd y Pwyllgor yn cyfarfod, a chaiff y cynlluniau gweithredu i fynd i'r afael ag unrhyw bryderon eu craffu a'u monitro gan y Pwyllgor. Mae adroddiadau archwilio y mae'r Pwyllgor wedi eu hystyried neu wedi monitro eu cynlluniau gweithredu yn ystod y cyfnod dan sylw yn cynnwys Iechyd a Diogelwch mewn ysgolion, Cyfleusterau Cyhoeddus, Rheoli Prosiect Ysgolion yr 21ain Ganrif, Gwasanaeth Cofrestru ac Uned Gaffael ar y Cyd.

4.8 Mae'r Pwyllgor hefyd wedi cynnal hunanasesiad o'i berfformiad ei hun a'i gymharu â'r arfer orau bresennol. Gwnaed yr asesiad hwn yn erbyn rhestr wirio o ganllaw'r Sefydliad Siartredig Cyllid Cyhoeddus a Chyfrifyddiaeth (CIPFA) "Pwyllgorau Archwilio – Canllaw Ymarferol ar gyfer Awdurdodau Lleol a'r Heddlu".

Nid oes unrhyw faes sylweddol o ddiffyg cydymffurfiaeth wedi'i nodi yn y swyddogaethau craidd a ddisgwylir gan bwyllgorau archwilio na'r swyddogaethau ehangach, fodd bynnag, nodwyd rhai amrywiaethau a diweddarwyd y cylch gorchwyl yn unol â hynny. Tynnodd yr ymatebion hunanasesiad sylw at yr anghenion o ran hyfforddiant, sydd bellach yn cael ei drefnu gyda Grŵp Prif Archwilwyr Cymru ar gyfer y Cadeirydd ac yn fewnol ar gyfer holl aelodau'r pwyllgor.

4.9 Mae'r Pwyllgor hefyd wedi ystyried ei enw fel rhan o'r asesiad hwn ac wedi dod i'r casgliad y dylai'r enw gynnwys cyfeiriad at y swyddogaeth bwysig o fod yn Bwyllgor Archwilio'r Cyngor fel sy'n ofynnol gan Fesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011. Mae'r Pwyllgor wedi argymhell y dylid ei alw'n Bwyllgor Llywodraethu Corfforaethol ac Archwilio.

5. **Sut mae'r penderfyniad yn cyfrannu at y Blaenoriaethau Corfforaethol?**

Mae gwaith y Pwyllgor wrth graffu ar reolaethau materion ariannol, rheoli risg a llywodraethu corfforaethol y Cyngor yn cynorthwyo'r Cyngor yn y gwaith o gyflawni'r Blaenoriaethau Corfforaethol.

6. **Faint fydd yn ei gostio a sut fydd yn effeithio ar wasanaethau eraill?**

Nid oes unrhyw gostau uniongyrchol yn gysylltiedig â'r adroddiad hwn.

7. Beth yw prif gasgliadau'r Asesiad o'r Effaith ar Les?

Nid yw'r adroddiad hwn yn cynnwys unrhyw gynnig ond yn hytrach mae'n adroddiad ar y gwaith a wnaed gan y Pwyllgor dros y flwyddyn ddiwethaf. O ganlyniad, nid oes angen unrhyw asesiad effaith.

8. Pa ymgynghoriadau a gynhaliwyd gyda Chraffu ac eraill?

Mae'r Pwyllgor wedi derbyn a gwneud sylwadau ar ddrafft o'r adroddiad hwn.

9. Datganiad y Prif Swyddog Cyllid

Mae gwaith y Pwyllgor Llywodraethu Corfforaethol yn elfen hollbwysig o fframwaith llywodraethu cyffredinol y Cyngor. Mae'n bwysig bod gan y Cyngor bwyllgor dynodedig i roi ystyriaeth briodol i adroddiadau, polisiâu a gweithdrefnau ariannol a rheoliadol. O safbwynt cyllid, mae'r Pwyllgor yn chwarae rhan allweddol yn y gwaith o graffu ar Ddatganiad Cyfrifon Blynyddol y Cyngor a'i gymeradwyo, ac ar y gwaith o graffu ar weithgarwch rheoli trysorlys y Cyngor fel rhan o'i rôl yn argymhell Strategaeth Flynyddol y Trysorlys i'r Cyngor.

10. Pa risgiau sydd ac oes unrhyw beth y gallwn ei wneud i'w lleihau?

Y risg o beidio â chael Llywodraethu Corfforaethol neu Bwyllgor Archwilio effeithiol yw nad oes trosolwg o lywodraethu corfforaethol y Cyngor, sydd yn rhan allweddol o berfformiad da. Gall llywodraethu corfforaethol gwan gyfrannu at fethiannau o ran darparu gwasanaethau.

11. Pŵer i wneud y Penderfyniad

Nid oes angen gwneud penderfyniad o ganlyniad i'r adroddiad hwn.